

Valtionavustuksen vakioehdot

Opas valtionapuviranomaisille
valtionavustuksen käyttöä koskevien
yleisten ehtojen ja rajoitusten
laatimisen tueksi

Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke

Versio 1.0, 22.11.2023

Johdanto

Valtionavustuksen vakioehdot on asiakirja, johon on koottu yhteen tietyn valtionavustuksen käyttöä koskevat yleiset ehdot ja rajoitukset. Vakioehdoissa vakioidaan ne valtionavustuksen käyttöä koskevat ehdot ja rajoitukset, jotka ovat samat kaikille kyseisen valtionavustuksen saajille. Yhdet vakioehdot otetaan liitteenä osaksi valtionavustuksen myöntämistä koskevaa päätöstä. Vakioehtojen lisäksi päätökseen sisältyy päätösasiakirjassa yksilöityjä erityisiä ehtoja, esimerkiksi valtionavustuksen käyttöaika.

Vakioehdoista päättävät toimivaltansa puitteissa valtionapuviranomaiset. Valtionavustuslain (688/2001) 11.3 §:n mukaan valtionavustuspäätökseen voidaan ottaa 7 §:n 1 momentissa säädettyjen seikkojen toteutumisen varmistamiseksi välttämättömiä valtionavustuksen käyttämistä koskevia ehtoja ja rajoituksia. Lisäksi valtionavustuslain 11 §:n 4 momentissa säädetään seikoista, jotka valtionavustuspäätöksestä tulee käydä ilmi valtionavustuksen asianmukaisen käyttämisen sekä valtionavustuksen saajan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyden edellyttämällä tavalla.

Jokainen valtionapuviranomainen laatii omat vakioehtonsa. Vakioehtojen laatimisessa tulee ottaa huomioon viranomaisen harkintavaltaa rajoittavat säädökset ja yleiset periaatteet, kuten Suomen perustuslain (731/1999) perusoikeuksia koskevat säännökset sekä hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaiset hallinnon oikeusperiaatteet. Vakioehtojen sisältöön voivat vaikuttaa myös valtion talousarvio ja valtionavustuskohtainen erityislainsäädäntö.

Yhdellä valtionapuviranomaisella voi olla useita vakioehtoja, esimerkiksi yleisavustusten vakioehdot, eri hankeavustusten vakioehdot ja investointiavustusten vakioehdot. Eri tyyppisiin valtionavustuksiin voi liittyä erilaisia ehtosisältöjä, mutta vakioehtojen rakenne (otsikkotasoa) on pääpiirteissään sama.

Tässä oppaassa on taustatietoa ja esimerkkejä ehtosisältöjen laatimisen tueksi. Opas on valmisteltu valtiovarainministeriön valtionavustustoiminnan kehittämisen ja digitalisointihankkeessa ja osana hankkeen lainsäädäntöjaoston työskentelyä. Opas noudattaa Valtiokonttorin ylläpitämän Hallinnoivastuksia.fi-palvelun vakioehtojen otsikoiden rakennetta. Vakioehtojen yhtenäisten otsikoiden on tarkoitus helpottaa vakioehtojen laatimista sekä hakijoiden ja saajien informointia valtionavustuksen käytön ehdoista.

Opas sisältää esimerkkejä ehtosisällöistä. Esimerkkeinä käytetään muun ohella joitakin nykyisiä valtionapuviranomaisten laatimia ehtosisältöjä. Esimerkit ovat osaksi vaihtoehtoisia, eikä tarkoitus ole, että kaikki oppaan mukaiset ehtosisällöt otetaan aina vakioehtoihin. Tarkoitus ei ole myöskään, että ehtosisällöt otetaan vakioehtoihin esimerkkien

pohjalta sellaisenaan, vaan niitä voi muokata tarpeen mukaan. Valtionapuviranomaisen vastuulla on valita valtionavustusta koskevat ehtosisällöt sekä laatia kattava ehtosisältöjen kokonaisuus.

Ehtojen lisäksi valtionapuviranomaiset voivat antaa toimivaltansa puitteissa valtionavustusten saajille valtionavustuksen käyttöä koskevia ohjeita. Valtionavustuslain 37 §:ssä säädetään teknisluontoisten ohjeiden antamisesta. Ohjeet eivät ole valtionavustuksen saajaa oikeudellisesti sitovia, mutta niillä voi olla osaltaan vaikutusta esimerkiksi luottamuksensuojaan.

LUKUOHJE

Oppaassa on jokaisen vakioehto-otsikon alla: 1) taustatietoa otsikon alle kuuluvista ehdoista sekä 2) vaaleansinisellä pohjalla esimerkkitekstejä ehtosisällöistä.

Hakasulkeilla on merkitty täydennettäviä kohtia: [lisää tekstiä tähän].

Sulkuihin esimerkkitekstien päätteeksi on merkitty valtionapuviranomaisen nimi, jos esimerkkiteksti on suoraan jollakin valtionapuviranomaisella käytössä oleva teksti: (Ulkoministeriö).

Päivitykset

22.11.2023

2.1 Valtionavustuksen käytön seurannan järjestämisvelvollisuus

- taustaan lisäyksiä aineiston säilytysajoista ja tarkennus valtionapuviranomaisen toimivallasta

3.2 Ei-hyväksyttävät kustannukset

- taustaan tarkennuksia

Vakioehtojen sisältö

1	Yleistä.....	6
1.1	Vakioehtojen nimi.....	6
1.2	Vakioehtojen voimassaoloaika.....	6
1.3	Vakioehtojen soveltamisala ja sovellettavat säädökset.....	7
1.4	Velvollisuus noudattaa ehtoja ja rajoituksia.....	8
1.5	Valtionavustuspäätöksen ja valtionavustusta koskevien tietojen julkisuus.....	9
1.6	Valtionavustuksen maksaminen.....	9
1.7	Hankintamenettelyä koskevat ehdot.....	12
1.8	Muut yleisiin asioihin liittyvät ehdot.....	15
2	Valtionavustuksen käytön yleiset lähtökohdat	19
2.1	Valtionavustuksen käytön seurannan järjestämisvelvollisuus.....	19
2.2	Valtionavustuksen käyttö hyväksyttävään käyttötarkoitukseen.....	21
2.3	Edelleen välittämistä koskevat ehdot.....	23
2.4	Käyttöaikaa koskevat rajoitukset.....	26
2.5	Valtionavustuksella hankitun omaisuuden käyttöön liittyvät rajoitukset ja velvollisuudet.....	27
2.6	Valtionavustuspäätöksessä yksilöityjen erityisten ehtojen muuttaminen.....	29
2.7	Muut käytön yleisiin lähtökohtiin liittyvät ehdot.....	30
3	Avustettaviin kustannuksiin sekä tuloihin ja rahoitukseen liittyvät ehdot.....	31
3.1	Hyväksyttävät kustannukset.....	31
3.2	Ei-hyväksyttävät kustannukset.....	35
3.3	Toiminnassa tai hankkeessa saatuihin tuloihin liittyvät ehdot.....	36
3.4	Avustettavan toiminnan tai hankkeen rahoitukseen liittyvät ehdot.....	37
3.5	Maksutta käyttöön saatuja resursseja koskevat ehdot.....	39
3.6	Saajan taloudelliseen tilanteeseen liittyvät ehdot.....	41
4	Valtionavustuksen saajan erityiset velvollisuudet	42
4.1	Tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuudet.....	42
4.2	Palauttamisvelvollisuus.....	44
4.3	Valtionavustuksen käytön selvittämisvelvollisuus.....	44
4.4	Avustetun toiminnan tai hankkeen vaikutusten arviointi.....	47

4.5	Tulosten hyödyntäminen	49
4.6	Muut saajan erityisiin velvollisuuksiin liittyvät ehdot	49
5	Valtionavustuksen käytön valvonta, maksatuksen keskeytys ja takaisinperintä	50
5.1	Seuranta- ja valvontakäytännöt.....	50
5.2	Tarkastusoikeudet.....	51
5.3	Saajan velvollisuus avustaa tarkastuksessa	52
5.4	Maksatuksen keskeytys	52
5.5	Takaisinperintä ja korot	52

1 Yleistä

Yleistä-otsikon alle kootaan esimerkiksi seuraavia ehtosisältöjä: vakioehtojen nimi, voimassaoloaika, soveltamisala ja sovellettavat säädökset, ehtojen ja rajoitusten noudattaminen, valtionavustuspäätöksen ja valtionavustusta koskevien tietojen julkisuus sekä valtionavustuksen maksaminen.

1.1 Vakioehtojen nimi

Koska yhdellä valtionavustusten myöntäjällä voi olla useita vakioehtoja, vakioehdoille annetaan nimi, joka erottaa ne muista vakioehdoista.

ESIMERKKITEKSTIT

- STEA:n yleisavustuksen vakioehdot
- STEA:n hankeavustuksen vakioehdot
- Energiatuen vakioehdot

1.2 Vakioehtojen voimassaoloaika

Vakioehtoja voi olla tarpeen muuttaa esimerkiksi lainsäädännön muutosten tai oikeuskäytännön vuoksi. Joskus voi olla myös tarpeen tarkistaa esimerkiksi tulkinnanvaraisiksi osoittautuneita ehtosisältöjä. Valtionavustuksen hakijoita ja saajia tulee informoida vakioehtojen muutoksista mahdollisuuksien mukaan jo muutosten valmisteluvaiheessa.

Vakioehtoja ei voi muuttaa takautuvasti. Tämä tarkoittaa, että tietyn valtionavustuspäätöksen vakioehdot ovat aina ne vakioehdot, jotka päätöksen liitteeksi on otettu silloin, kun päätös on tehty. Esimerkiksi takaisinperintätilanteissa valtionavustuksen myöntäjän ja tarvittaessa tuomioistuimen on tiedettävä, mitkä ovat olleet voimassa olleet valtionavustuspäätökseen liitetyt vakioehdot. Näiden syiden vuoksi vakioehtoihin kirjataan niiden voimassaoloaika.

ESIMERKKITEKSTIT

- Vakioehdot ovat voimassa 1.1.2023 alkaen.

1.3 Vakioehtojen soveltamisala ja sovellettavat säädökset

Vakioehtojen soveltamisalassa kerrotaan, mitä valtionavustusta tai valtionavustuksia tietyt vakioehdot koskevat. Otsikon alla valtionavustuksen hakijaa ja saajaa voidaan informoida myös valtionavustuksen käyttöön sovellettavasta lainsäädännöstä. Lisäksi voidaan kertoa vakioehtojen suhteesta valtionavustuspäätöksessä yksilöityihin erityisiin ehtoihin sekä tulkintajärjestyksestä ristiriitatilanteessa.

Tulkintajärjestykseen ja ristiriitatilanteisiin liittyy esimerkiksi se, että jos yksittäisen valtionavustuspäätöksen erityisiin ehtoihin otetaan valtionavustuksen vakioehdoista eroava ehto, tulee tämä ilmaista valtionavustuksen saajalle mahdollisimman yksiselitteisesti päätösasiakirjoissa. Eräässä tapauksessa valtionavustuksen vakioehdoissa oli eri määräaika valtionavustuksen käyttöä koskevan selvityksen jättämiselle kuin yksittäisen valtionavustuspäätöksen erityisessä ehdossa. Nämä molemmat määräajat näkyivät kuitenkin yksittäisessä valtionavustuspäätöksessä, eikä vakioehtojen sisältämä määräaika ollut vain päätöksen liitteenä. Tapauksessa hallinto-oikeus katsoi, että päätöksestä ei tämän keskeisen ehdon ristiriitaisuuden takia ilmennyt valtionavustuksen saajan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyden edellyttämällä tavalla saajan velvollisuus antaa selvitys valtionavustuksen käyttämisestä ja selvityksen ajankohta.¹

¹ Helsingin hallinto-oikeus 21/0219/2, vailla lainvoimaa 3.11.2021.

ESIMERKKITEKSTIT

- Nämä vakioehdot ovat osa valtionavustuksen myöntämistä koskevaa päätöstä.
- Jos valtionavustuspäätös ja sen liitteet ovat keskenään ristiriidassa, tulkintajärjestys on seuraava: 1) Valtionavustuspäätös ja sen yksilöidyt erityiset ehdot, 2) Valtionavustuspäätöksen liitteenä olevat vakioehdot, 3) Hyväksytty kustannusarvio, 4) Hyväksytty toteutussuunnitelma, 5) Valtionavustushakemus ja sen liitteet.
- Valtionavustuksen käyttöön sovelletaan seuraavaa erityislainsäädäntöä: [lait ja asetukset].
- Valtionavustuksen käyttöön sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).
- Tähän asiakirjaan on valtionavustuksen käyttöä koskevien vakioehtojen lisäksi koottu valtionavustuksen käyttöön sovellettavat, erityislainsäädännön ja valtionavustuslain keskeiset säännökset. Lainsäädännössä voi kuitenkin olla myös muita valtionavustuksen käyttöön sovellettavia säännöksiä.

1.4 Velvollisuus noudattaa ehtoja ja rajoituksia

Vakioehdoissa voidaan erikseen todeta valtionavustuslaista johtuva velvoite noudattaa valtionavustuksen käyttöä koskevia ehtoja ja rajoituksia.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuslain 13.2 §:n mukaan, sen lisäksi, mitä tässä laissa tai 8 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään, valtionavustuksen saajan on noudatettava avustettavassa hankkeessa tai toiminnassa valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja ja rajoituksia.

1.5 Valtionavustuspäätöksen ja valtionavustusta koskevien tietojen julkisuus

Vakioehdoissa voidaan kertoa valtionavustuspäätöksen ja valtionavustuksia koskevien tietojen julkisuudesta. Otsikon alla voidaan myös informoida valtionavustuksen saajaa siitä, että valtionapuviranomaisella on tietojen vaihtoa, toimittamista tai julkaisemista koskevia velvollisuuksia. Samoin voidaan informoida Tutkiavustuksia.fi-palveluun liittyvästä tietojen julkaisemisesta.

ESIMERKKITEKSTIT

- Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 1 §:n mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Asiakirjojen salassapitoperusteista säädetään julkisuuslain 24 §:ssä.
- Julkista tietoa ovat esimerkiksi valtionavustuksen hakijan ja saajan nimi sekä haetun, myönnetyn ja maksetun valtionavustuksen euromäärät.
- Valtionavustuslain 32 b §:n mukaan valtionapuviranomaisen tai lain nojalla muun valtionavustuksia myöntävän tulee toimittaa valtionavustustoiminnan vähimmäistiedot Valtiokonttorille valtionavustustoiminnan tietovarantoon tallennettaviksi. Toimitettavista tiedoista säädetään valtionavustuslaissa ja valtioneuvoston asetuksessa [asetuksen nro].
- Valtionavustuslain 32.1 d §:n mukaan Valtiokonttori julkaisee valtionavustuksia koskevia julkisia tietoja valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelussa (Tutkiavustuksia.fi-palvelu). Julkistavista tiedoista säädetään valtionavustuslaissa ja valtioneuvoston asetuksessa [asetuksen nro].

1.6 Valtionavustuksen maksaminen

Valtionavustuslain 12.1 §:n mukaan valtionavustus maksetaan valtionavustuksen saajalle yhtenä tai useampana eränä kustannusten ajoittumisen perusteella. Valtionapuviranomainen voi päättää, että valtionavustus maksetaan toteutuneiden kustannusten perusteella sen jälkeen, kun avustuksen käytöstä on esitetty valtionapuviranomaiselle hyväksyttävä selvitys.

Valtionavustuslain 12.2 §:n mukaan valtionavustuksesta voidaan maksaa ennakkoa, jos se on valtionavustuksen käytön kannalta perusteltua sekä sen käytön valvonnan kannalta tarkoituksenmukaista.

Valtionavustuslain 12.3 §:n mukaan määrältään vähäinen ja 5 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu valtionavustus voidaan 1 momentin estämättä maksaa myös kerta-suorituksena, jos se on valtionavustuksen käytön kannalta perusteltua.

Valtioavustuksen maksamisesta voi olla säännöksiä myös erityislainsäädännössä.

Valtionapuviranomaisen valtionavustuksen maksamista koskeva harkinta on yleensä tapauskohtaista, ja maksamista koskevat ehdot ovat yksittäisessä valtioavustuspäätöksessä. Vakioehtoihin voidaan kuitenkin kirjata maksamiseen liittyviä yleisiä ehtoja ja rajoituksia.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuslain 12.4 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuksen maksamiseksi oikeat ja riittävät tiedot.

Valtionavustuspäätökseen kirjattu maksuaikataulu

- Valtionavustus maksetaan valtionavustuksen saajalle valtionavustuspäätökseen kirjatun maksuaikataulun mukaisesti.

Valtionavustuksen maksaminen maksatushakemusta vastaan

- Valtionavustus maksetaan valtionavustuksen saajalle maksatushakemusta vastaan. Maksamisen edellytyksenä on väli- ja loppuraportti. Väli raportin tulee sisältää seuraavat tiedot: [sisältövaatimukset tähän]. Loppuraportin sisältövaatimukset ovat vakioehtojen kohdassa 4.3.

Valtionavustuksen viimeisen erän maksaminen (loppumaksu)

- Vähintään 10 prosenttia myönnetystä avustuksesta maksetaan vasta sen jälkeen, kun loppuraportti on hyväksytty. Viimeinen maksuerä maksetaan, jos projektille on kertynyt riittävästi hyväksyttäviä kustannuksia. (Business Finland)

Ennakon maksaminen

- [prosessin kuvaus]

Maksutavan muuttaminen

- Valtionapuviranomainen voi muuttaa valtionavustuspäätöksessä päätetyn automaattimaksatuksen maksatushakemusperusteiseksi maksatukseksi, jos valtionapuviranomaisen on selvitettävä ennen valtionavustuksen maksamista mahdollisia maksamista koskevia esteitä ja valtionavustuksen saajan tilanteessa on ilmennyt lisäselvitystä vaativia seikkoja.

1.7 Hankintamenettelyä koskevat ehdot

Valtionavustuspäätöksen ehdoissa tulee erikseen mainita valtionavustuksen saajan velvoite noudattaa hankintalaissa säädettyjä menettelyjä (KHO 2015:82). Hankintalainsäädännön noudattamista koskevien ehtojen on oltava yksiselitteisiä.

Hankintalainsäädännön noudattamista koskevat ehdot voidaan kirjata vakioehtoihin. Toisaalta myös yksittäisen valtionavustuspäätöksen erityisissä ehdoissa voi olla hankintoihin liittyviä ehtoja. Valtionapuviranomainen voi harkintansa mukaan esimerkiksi kirjata yksittäiseen päätökseen, onko valtionapuviranomainen arvioinut saajan hankintalaissa tarkoitettua hankintayksiköksi, jonka tulee noudattaa hankinnoissaan hankintalainsäädäntöä. Toisaalta taas valtionavustuspäätökseen voidaan ottaa esimerkiksi vakioehdoissa ehto, jonka mukaan valtionavustuksen saajan tulee itse selvittää velvollisuutensa noudattaa hankintalainsäädäntöä.

Vakioehtoihin voidaan kirjata myös esimerkiksi pienhankintojen kilpailuttamista koskevia ehtoja. Tällaiset ehdot voivat olla tarpeellisia esimerkiksi, jos valtionavustuksen saaja on organisaatio, jolla ei ole omaa hankintaohjeistusta.

ESIMERKKITEKSTIT

Velvollisuus noudattaa hankinnoissa hankintalainsäädäntöä

- Hankinnalla tarkoitetaan tavaroiden ja palveluiden ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä taloudellista vastiketta vastaan. Hankintaa ei ole esimerkiksi omana työnä tekeminen, palkkaaminen työsuhteeseen tai maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankinta tai vuokraus.
- Valtioon, kuntiin tai seurakuntiin kuulumaton valtionavustuksen saaja on julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, hankintalaki) tarkoittama hankintayksikkö ja velvollinen kilpailuttamaan hankintansa hankintalain mukaisesti, jos avustuksen saaja täyttää hankintalain mukaisesti julkisoikeudellisen laitoksen tunnusmerkit tai saa avustusta tiettyyn hankintaan yli 50 % hankinnan arvosta.
- Jos valtionavustuksen saaja on hankintayksikkö, saajan tulee noudattaa valtionavustuksella tehtävissä hankinnoissa hankintalakia. **TAI** Valtionavustuksen saajan tulee selvittää ja ottaa toiminnassaan huomioon mahdollinen velvollisuutensa noudattaa hankintoja tehdessään hankintalakia.
- Hankintalainsäädännön oikeasta soveltamisesta on vastuussa valtionavustuksen saaja.
- Jos hankinta on tehty vastoin hankintalainsäädäntöä, hankintameno ei ole hyväksyttävä kustannus.
- Valtionavustuksen saajan on osoitettava kilpailutus valtionavustuksen käytön selvittämisen yhteydessä liittämällä selvitykseen kopio hankintailmoituksesta, joka on julkaistu hankintailmoitukset.fi-sivustolla tai esittämällä perusteet suorahankinnalle. **TAI** Hankintoihin liittyvät asiakirjat on säilytettävä huolellisesti osana hallinto- ja kirjanpitoaineistoa, ja ne tulee toimittaa pyydetessä valtionapuviranomaiselle.
- Sen lisäksi, että valtionapuviranomainen on valtionavustuspäätöksessä hyväksynyt jonkin hankinnan osana toiminta- tai hankesuunnitelmaa ja kustannusarviota, kyseisessä hankinnassa tulee noudattaa hankintamenettelyjä näiden vakioehtojen mukaisesti.

ESIMERKKITEKSTIT

Velvollisuus pyytää vertailtavia tarjouksia ja pienhankinnat

- Kaikki hankinnat on toteutettava kokonaistaloudellisesti edullisimmalla tavalla.
- Pienhankinnat ovat hankintoja, joiden arvo alittaa hankintalaissa säädetyt kansalliset kynnysarvot ja joihin ei siksi sovelleta hankintalakia.
- Valtionavustuksen saajan tulee tehdä pienhankinnat kokonaistaloudellisesti edullisimmalla tavalla ja pyytämällä vertailtavia tarjouksia vähintään kahdelta toimittajalta. Ehto koskee hankintoja, joiden arvo on 20 000 euroa + ALV tai enemmän. Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien osien ennakoitu arvo on otettava huomioon hankinnan kokonaisarvoa laskettaessa.
- Jos pienhankinta kuitenkin joudutaan esimerkiksi sen luonteesta johtuen tekemään ilman vertailtavia tarjouksia, valtionavustuksen saajan tulee perusteella tämä poikkeava toimintatapa.
- Jos hankinta on tehty vastoin näitä pienhankintoja koskevia ehtoja, hankintameno ei ole hyväksyttävä kustannus.
- Valtionavustuksen saajan on osoitettava pienhankinnoissa käytetty menettely valtionavustuksen käytön selvittämisen yhteydessä liittämällä selvitykseen pienhankinnan dokumentaatio (esimerkiksi hankintamuistio) tai esittämällä perusteet muulle toimintatavalle (esimerkiksi kokouspöytäkirja). **TAI** Hankintaan liittyvät asiakirjat on säilytettävä huolellisesti osana hallinto- ja kirjanpitoaineistoa, ja ne tulee toimittaa pyydettyäessä valtionapuviranomaiselle

ESIMERKKITEKSTIT

Pakotteiden huomioon ottaminen kaikissa hankinnoissa

- Valtionavustuksen saajan on kaikissa hankinnoissa varmistettava, että tarjoajaan tai sen edunsaajapiiriin ei kohdistu Euroopan unionin, Yhdistyneiden kansakuntien (YK) tai Suomen viranomaisten asettamia pakotteita tai varojen jäädyttämisspäätöksiä.
- Tavaroita tai palveluja hankittaessa tulee tarjouspyyntöihin sisällyttää toimittajan vakuutus siitä, etteivät pakotteet koske sitä tai sen edunsaajapiiriä.
- Tavaroita tai palveluja hankittaessa tulee hankintasopimukseen sisällyttää lauseke, jonka mukaan tilaajalla on oikeus irtisanoa hankintasopimus päättymään välittömästi, jos palveluntuottajaa rasittaa julkisia hankintoja koskevassa lainsäädännössä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste tai julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 81 §:n 1 momentin 3- 11 kohdissa tarkoitettu harkinnanvarainen poissulkemisperuste tai Euroopan unionin tai YK:n kohdistama pakote, vaikka peruste olisi syntynyt vasta sopimussuhteen alkamisen jälkeen.
- Jos hankinta on tehty vastoin näitä pakotteiden huomioon ottamista koskevia ehtoja, hankintameno ei ole hyväksyttävä kustannus. [Ks. myös edellä hankintoihin liittyvien asiakirjojen säilyttämistä ja toimittamista koskeva ehto]

Korruption torjuminen hankinnoissa

- Tavaroita tai palveluja hankittaessa tulee sekä tarjouspyyntöihin että hankintasopimukseen sisällyttää lauseke, jonka mukaan tarjous voidaan hylätä taikka sopimus purkaa, mikäli sopimuksen tekemiseen tai toimeenpanoon liittyy lahjontaa tai lahjonnankaltaista laitonta toimintaa (mukaan lukien ulkomaisen virkamiehen lahjonta). (Ulkoministeriö)

1.8 Muut yleisiin asioihin liittyvät ehdot

Edellä läpikäytyjen asioiden lisäksi vakioehtoihin voidaan valtionapuviranomaisten hankinnan mukaan sisällyttää muita valtionavustuksen käyttöön liittyviä, yleisiä asioita koskevia ehtoja ja rajoituksia. Valtionapuviranomaisella voi olla myös perusteita ottaa vakioehtoihin muita kuin säädösperusteisia yleisiä asioita koskevia ehtoja ja rajoituksia.

Yleiset asiat voivat liittyä esimerkiksi organisaation hallinnon järjestämiseen, immateriaalioikeuksiin, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen sekä eettisiin sääntöihin.

Organisaation hallinnon järjestäminen

Kun valtionavustus myönnetään oikeushenkilölle, voidaan vakioehtoihin valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan ottaa organisaation hallinnon järjestämistä koskeva ehto. Tällainen ehto voi sisältyä erityisesti yleisavustusten vakioehtoihin.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuksen saajan hallituksen tulee huolehtia organisaationsa hyvästä hallintotavasta sekä riittävästä riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta. (STEA)

Immateriaalioikeudet

Immateriaalioikeudet tarkoittavat esimerkiksi tekijänoikeuksiin, patentteihin, hyödyllisyysmalleihin ja keksintöihin liittyviä oikeuksia. Valtionavustus on aina vastikkeetonta rahoitusta toimintaan tai hankkeeseen. Jos valtionapuviranomainen pidättäisi toiminnassa tai hankkeessa syntyvät immateriaalioikeudet kokonaan tai osittain itsellään, kyse olisi vastikkeellisesta rahasta saajalleen. Hankinta voi olla tällä tavoin vastikkeellista, mutta valtionavustus ei. Esimerkiksi hankkeessa aikaansaatuisten tulosten laaja levitys voidaan varmistaa muiden ehtojen kuin tekijänoikeuksien pidättämisen kautta (ks. kohta 4.5).

Immateriaalioikeuksien osalta valtionavustuksen saajaa voidaan valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan vakioehdoissa esimerkiksi velvoittaa huolehtimaan, että avustettavassa toiminnassa tai hankkeessa syntyvät immateriaalioikeudet ovat valtionavustuksen saajalla. Ehtoissa voidaan myös tapauskohtaisesti viitata immateriaalioikeuksia koskevaan lainsäädäntöön. Tällaista lainsäädäntöä ovat esimerkiksi mallioikeuslaki (221/1971), patenttilaki (550/1967), tavaramerkkilaki (544/2019) tekijänoikeuslaki (404/1961) sekä laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006).

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuksen saajan on huolehdittava, että avustettavassa toiminnassa tai hankkeessa aikaansaatuisten tulosten tekijänoikeudet tai muut immateriaalioikeudet kuuluvat sille lain mukaisesti tai erillisen sopimuksen nojalla, eikä tulosten laatimisessa loukata kolmansien osapuolten tekijänoikeutta tai muita immateriaalioikeuksia.

Muita esimerkkejä yleisiin asioihin liittyvistä ehdoista

Valtion talousarviossa tai valtionavustusta sääntelevässä erityislainsäädännössä (laki tai asetus) voidaan päättää tai säätää tietyn valtionavustuksen käyttöä koskevista yleisistä ehdoista ja rajoituksista. Samoin tiettyyn valtionavustukseen voi muilla perusteilla liittyä erityisiä vakioehtoja. Tällaisia ehtoja voivat olla esimerkiksi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen sekä tiettyjen eettisten periaatteiden noudattamiseen liittyvät ehdot. Myös nämä ehdot voidaan valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan kirjata vakioehtoihin. Muut yleisiin asioihin liittyvät ehdot -otsikon alle.

Esimerkkejä tällaisista ovat muun muassa

- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen (STEA)
- Tutkimuseettiset periaatteet (Suomen Akatemia)
- Eettiset säännöt kehitysyhteistyössä (Ulkoministeriö)
- Seksuaalisen väkivallan ja seksuaalisen häirinnän sekä syrjinnän ja vallan väärinkäytön nollatoleranssi (Ulkoministeriö)
- Pakotejärjestelmien noudattaminen (Ulkoministeriö)
- Ympäristö- ja yhteiskuntavastuullinen toiminta (Ulkoministeriö)

Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019, digipalvelulaki) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta sekä sisällön saavutettavuutta ja siten parantaa jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja. Digipalvelulain 3 §:n 3 kohdan mukaan lakia sovelletaan yrityksen, säätöön, yhdistyksen ja muun yhteisön digitaalisiin palveluihin, joiden kehittämisen tai käytön rahoittamiseen osallistuu tässä laissa tarkoitettu viranomainen vähintään puolella kehittämiskustannuksista tai vuotuisista ylläpitokustannuksista. Laissa viranomaisella tarkoitetaan esimerkiksi valtion viranomaista sekä muita toimijoita siltä osin kuin ne hoitavat julkisia hallintotehtäviä.

Valtionavustuksen saajalla on velvollisuus noudattaa digipalvelulain vaatimuksia silloin kun valtionapuviranomainen osallistuu yhteisön digitaalisten palvelujen kehittämisen tai käytön rahoittamiseen vähintään puolella kehittämiskustannuksista tai vuotuisista yllä-

pitokustannuksista. Tällainen lakiin perustuva, valtionavustuksen käyttöä koskeva velvollisuus on yleensä kirjattava erikseen myös valtionavustuksen käyttöä koskeviin ehtoihin (ks. KHO 2015:82). Koska kyse on erityisestä, tyypillisesti vain tiettyihin valtionavustuksiin liittyvästä ehdosta, ehdon voi valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan ottaa vakioehtojen sijaan yksilöitynä erityisenä ehtona valtionavustuspäätökseen.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuksen saajan tulee selvittää ja ottaa toiminnassaan huomioon mahdollinen velvollisuutensa noudattaa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettua lakia (306/2019, digipalvelulaki). Digipalvelulakia sovelletaan yrityksen, säätiön, yhdistyksen ja muun yhteisön digitaalisiin palveluihin, joiden kehittämisen tai käytön rahoittamiseen osallistuu tässä laissa tarkoitettu viranomainen vähintään puolella kehittämiskustannuksista tai vuotuisista ylläpitokustannuksista.

2 Valtionavustuksen käytön yleiset lähtökohdat

Otsikon alle kootaan esimerkiksi seuraavia ehtosisältöjä: valtionavustuksen käytön seurannan järjestämisvelvollisuus, käyttö hyväksyttävään käyttötarkoitukseen, edelleen välittämistä koskevat ehdot, käyttöaikaa koskevat yleiset rajoitukset, valtionavustuksella hankitun omaisuuden käyttöön liittyvät ehdot ja rajoitukset sekä päätöksen yksilöityjen erityisten ehtojen muuttamista koskevat ehdot.

2.1 Valtionavustuksen käytön seurannan järjestämisvelvollisuus

Valtionavustuslain 11.4 §:n mukaan valtionavustuspäätöksestä, jolla valtionavustus myönnetään, tulee käydä ilmi valtionavustuksen asianmukaisen käyttämisen sekä valtionavustuksen saajan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyden edellyttämällä tavalla muun ohella saajan velvollisuus antaa selvitys valtionavustuksen käyttämisestä ja selvityksen ajankohta. Valtionavustuslaissa ei ole säännöksiä valtionavustuksen käytön seurannan järjestämisvelvollisuuden tarkemmasta sisällöstä.

Jotta valtionavustuksen saaja voi antaa selvityksen avustuksen käyttämisestä, on käyttöä myös seurattava. Tällä perusteella vakioehtoihin voidaan ja on myös syytä ottaa valtionavustuksen käytön seurannan järjestämisvelvollisuutta koskevia ehtoja. Erityislainsäädännössä voi myös olla avustuksen käytön seurantaan liittyviä säännöksiä.

Esimerkiksi hankkeissa valtionavustuksen käytön seurantaan liittyy myös hanketyöntekijöiden työajan käytön seuranta.

Eräässä hankeavustukseen liittyvässä ratkaisussa KHO on todennut **kirjanpidon eriyttämisvaatimusta koskevasta ehdosta** seuraavasti: ”Avustuksen saajan hankkeeseen liittyvä kirjanpito on tärkeä osa avustuksen saajan valtionavustuslain 14 §:n mukaista tiedonantovelvollisuutta. Kirjanpidon tiedot ovat keskeisiä valtionapuviranomaisen varmistamassa, että valtionavustus on käytetty myönnettyyn tarkoitukseen ja hankesuunnitelman mukaisiin hyväksyttävissä oleviin kuluihin. Jotta valtionapuviranomainen voi

täyttää valvontatehtävänsä, hankkeen kirjanpidon tulee olla järjestetty niin, että hankkeen menot ja tulot ovat luotettavalla ja läpinäkyvällä tavalla todennettavissa ja menojen yhteys hankkeen toteuttamiseen on vaivatta selvitettävissä”.²

Kirjanpitovelvollisen valtionavustuksen saajan on noudatettava taloudessaan kirjanpitolakia (1336/1997, KPL) ja lain 1 luvun 3 §:ssä säädettyä hyvää kirjanpitolakia. Se, että toiminnan tai hankkeen toteuttamista varten on myönnetty valtionavustusta ei vaikuta saajan yleisiin kirjanpitoon ja tilintarkastukseen liittyviin velvollisuuksiin, eikä vakioehtoihin yleensä ole tarpeen sisällyttää yleisiä viittauksia kirjanpitolakiin tai tilintarkastuslakiin (1141/2015).

Valtionapuviranomaisen toimivaltaan ei kuulu antaa yleisiä kirjanpitolain soveltamista koskevia ehtoja tai ohjeita. Valtionavustuksen saajien tasapuolisen kohtelun kannalta olennaista on, että valtionapuviranomainen tarkastelee samanlaisia kustannuksia ja tuloja samoin riippumatta siitä, miten ne on saajan kirjanpitoon kirjattu. Kyse on asia ennen muotoa -periaatteen soveltamisesta. Periaate ilmenee kirjanpitolain 3 luvun 3 §:n 3 kohdasta, jonka mukaan yleisiin tilinpäätösperiaatteisiin kuuluu ”huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon (sisältöpainotteisuus)”.

Kirjanpitolain 2 luvun 10 §:ssä säädetty yleinen kirjanpitoaineiston säilytysaika ei ole kaikilta osin riittävän pitkä avustusten käytön jälkikäteisen valvonnan kannalta. Kirjanpitolain mukaan, jollei muualla laissa ole säädetty pidempää määräaika säilyttämiselle, tilikauden tositteet, liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto sekä muu aineisto, jolle kirjanpitoa ei ole säädetty 10 vuoden määräaika, on säilytettävä vähintään 6 vuotta sen vuoden lopusta, jonka aikana tilikausi on 10.2 §:n mukaisesti päättynyt. Käytännössä valtionapuviranomaiset ovat toimi- ja harkintavaltansa puitteissa ottaneet valtionavustuspäätöksiin ehtoja kirjanpitoa säädettyä aineiston säilytysaika pidemmästä säilytysajasta.³

Valtionavustuksen käytön selvittämismääräyksiä koskevat ehdot ovat näiden vakioehtojen kohdassa 4.3.

² KHO 17.8.2016 t 3371.

³ Valtionavustuslaissa ei säädetä yleisestä valtionavustuksen saajaa koskevasta kirjanpitoaineiston säilytysajasta, mutta laissa on yleiset säännökset valtionavustustoiminnan tietovarannossa säilytettävien tietojen säilytysajasta. Lain 32 e §:n 1 momentin mukaan ”valtionavustustoiminnan tietovarantoon tallennettavat myönnettyjä valtionavustuksia koskevat tiedot ja asiakirjat on säilytettävä kymmenen vuotta valtionavustuksen viimeisen erän maksamisesta”.

ESIMERKKITEKSTIT

Valtionavustuksen käytön seuraaminen kirjanpidossa

- Valtionavustuspäätös on toimitettava tiedoksi kirjanpitäjälle.
- Valtionavustuksen saajan on perustettava kirjanpitoonsa muista toiminnoista erillinen kustannuspaikka avustuskohteen talouden seuraamiseksi. Taloudella tarkoitetaan toiminnasta tai hankkeesta aiheutuneita kustannuksia, tuloja ja rahoitusta.
- Valtionavustuksen saajan tulee säilyttää avustuksen käyttöä selventävät tositteet vähintään 10 vuoden ajan valtionavustuksen viimeisestä maksuerästä lukien.

Työajan seuranta

- Valtionavustuksen saajan tulee järjestää työajan käytön seuranta seuraavalla tavalla: [kuvaus tavasta].
- Jokaisen hankkeelle työtä tekevän henkilön on hankkeen keston ajan pidettävä tuntitasoista työajanseurantaa hankkeelle tekemästään työstä. Tehdyt työtunnit on kuukausittain kohdistettava niille päiville, joina työ on tehty. Hankkeen vastuuhenkilön tai työntekijän esimiehen on vahvistettava työtunnit vähintään kerran kuukaudessa, ja vahvistamisesta on jätävä merkintä seurantajärjestelmään. Valtionapuviranomaisella on oikeus jättää rahapalkat osittain tai kokonaan hyväksymättä, jos työajanseuranta ei ole järjestetty näiden ehtojen mukaisesti tai seurantaa ei voida pitää luotettavana. (Business Finland)
- Valtionavustuksen saajan tulee huolehtia asianmukaisesta työajanseurannasta, jos se on tarpeen avustettavalle toiminnalle kohdennettavien palkkakustannusten luotettavaksi varmentamiseksi. Työajanseuranta on järjestettävä esimerkiksi silloin, jos työntekijä työskentelee yleisavustuksella avustettavan toiminnan lisäksi toisessa avustuskohteessa tai toiminnassa, johon yleisavustusta ei voi käyttää. (opetus- ja kulttuuriministeriö) [Asianmukainen työajanseuranta tarkoittaa seuraavaa:]

2.2 Valtionavustuksen käyttö hyväksyttävään käyttötarkoitukseen

Valtionavustuksen käyttötarkoitus perustuu yleensä eduskunnan talousarviopäätökseen. Myös erityislainsäädännössä (rahastot mukaan lukien) voi olla valtionavustuksen käyttötarkoitusta koskevia säännöksiä. Valtionavustuspäätöksessä tulee valtionavustuslain 11.2 §:n mukaisesti yksilöidä myönnetyn valtionavustuksen käyttötarkoitus. Käyttötarkoitus yksilöidään yksittäisessä valtionavustuspäätöksessä.

Valtionavustuslain 13.1 §:ssä säädetään siitä, että valtionavustusta saadaan käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen. Tämä rajoitus voidaan valtionavustuksen saajan informoimiseksi kirjata myös vakioehtoihin.

Yleensä valtionavustuspäätöksessä ei ole syytä määritellä tarkemmin sitä, mihin avustusta ei saa käyttää⁴. Tietyissä tilanteissa voi kuitenkin olla tarpeen kirjata vakioehtoihin myös esimerkkejä sellaisista valtionavustuksen käyttötarkoituksista, jotka eivät ole hyväksyttäviä.

Ei-hyväksyttävä käyttötarkoitus vaikuttaa esimerkiksi siten, että jos avustusta ei saa käyttää taloudelliseen toimintaan, niin tällaisen toiminnan talous kokonaisuutena tulee pitää erillään avustettavasta toiminnasta.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuksen käyttötarkoitus on yksilöity valtionavustuspäätöksessä. Valtionavustuslain 13.1 §:n mukaan valtionavustusta saadaan käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen.
- Valtionavustusta ei saa käyttää taloudelliseen toimintaan. Taloudellinen toiminta tarkoittaa tavaroiden ja palvelujen tarjoamista markkinoilla.
- Valtionavustusta ei saa käyttää sellaiseen osaan valtionavustuksen saajan toiminnasta, johon kohdennettua yleisavustusta ei ole myönnetty.
- Valtionavustuksen käyttötarkoituksen vastaista käyttöä ovat esimerkiksi seuraavat tilanteet: [esimerkkejä].
- Valtionavustuksen väärinkäyttöä ovat esimerkiksi seuraavat tilanteet: [esimerkkejä].

⁴ Ks. esim. hallinto-oikeuden lausuma, KHO:n muu päätös 2214/2020.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuksen väärinkäyttöä ovat esimerkiksi seuraavat tilanteet: lahjonta, varkaus, lahjusten vastaanottaminen, rahanpesu, kaikenlainen muu taloudellinen väärinkäyttö, seksuaalinen hyväksikäyttö ja häirintä, seksuaalinen ahdistelu, mukaan lukien seksuaalinen häirintä, nepotismi rekrytoinnissa, puolueellisuus, osallistuminen päätöksentekoon esteellisenä, kielletyt lahjat ja vieraanvaraisuus, merkittävät kirjanpitovirheet tai sääntöjenvastaisuudet kirjanpidossa, vakavat virheet tehtävien suorittamisessa, merkittävät viivästykset tehtävien suorittamisessa, perusteettomat päivärahat ja palkkiot, hankintasääntöjen peruseriaatteiden rikkominen, menettelyt, jotka rikkovat Suomen lainsäädäntöä tai valtionavustuspäätöksen ehtoja, työsuhteen päättymisen jälkeiset laittomat rajoitukset, puutteet raportoinnissa, olennaisten tietojen toimittamatta jättäminen, kieltäytyminen tarkastuksesta tai tilintarkastuksesta tai niiden vaikeuttaminen, vallan väärinkäyttö, painostus, syrjintä tai muuta epäasianmukainen vaikuttaminen, lapsi- tai pakkotyövoiman käyttö, ihmisoikeuksien loukkaaminen muutoin, sijoitukset veroparatiiseihin tai muu OECD:n määrittelemän mukainen aggressiivinen verosuunnittelu, näiden vakioehtojen xx kohdissa tarkoitettu toiminta tai muut väärinkäytön muodot. (Ulkoministeriö)

2.3 Edelleen välittämistä koskevat ehdot

Valtionavustuslain 7.3 §:n mukaan valtionavustus voidaan myöntää saajalle sen omaan toimintaan tai hankkeeseen taikka käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen. Pykälän mukaan ”jos valtionavustus myönnetään käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen, valtionavustuksen saajan on tehtävä sopimus valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista toimintaa tai hanketta toteuttavan kanssa”.

Valtionavustuslain 7.3 §:n mukaisesta menettelystä käytetään valtionavustustoiminnan sanastossa ja siten myös vakioehdoissa termiä edelleen välittäminen. Valtionavustuksen edelleen välittäminen liittyy edellä 2.2 kohdassa käsiteltyyn valtionavustuksen hyväksyttävään käyttötarkoitukseen siten, että valtionavustuslain 7.3 §:n mukaan myös muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamisen tulee tapahtua valtionavustuspäätöksen mukaisen käyttötarkoituksen piirissä.

Lähtökohtana on, että ensisijaisesti valtionavustus tulee myöntää suoraan avustettavaan toimintaan tai hankkeeseen, koska se varmistaa parhaiten valtionavustuksena myönnettävien varojen tehokkaan kohdentumisen oikeaan käyttötarkoitukseen, vas-

tuunalaisen käytön ja siihen liittyvän tilivelvollisuuden.⁵ Valtionavustuksen edelleen välittäminen on siten vasta toissijainen ja poikkeuksellinen toiminnan tai hankkeen avustamisen keino. Edelleen välittäminen ei näin ollen voi olla esimerkiksi pääsääntöinen useiden toimijoiden yhteistyössä toteuttamien hankkeiden rahoittamisen tapa. Eduskunta voi kuitenkin päättää talousarviossa valtionavustuksen edelleen välittämisestä, ja tällöin valtionapuviranomaisella ei ole talousarvion toimeenpanossa harkintavaltaa. Eriyslainsäädännössä voi myös olla edelleen välittämistä koskevia säännöksiä.

Valtionavustuksen saajan mahdollisuudesta valtionavustuksen edelleen välittämiseen päätetään aina yksittäisessä valtionavustuspäätöksessä. Jos myönnetyn valtionavustuksen edelleen välittäminen on mahdollista, siitä pitää olla maininta ja yksilöidyt ehdot yksittäisessä valtionavustuspäätöksessä. Yksittäisessä päätöksessä yksilöidyt ehdot voivat koskea esimerkiksi enintään edelleen välitettävää euromäärää. Tämän lisäksi vakioehtoihin voidaan valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan ottaa yleisiä edelleen välittämistä koskevia ehtoja ja rajoituksia. Samalla vakioehdoissa voidaan informoida valtionavustuksen saajaa edelleen välittämiseen liittyvistä vastuista ja velvollisuuksista.

Valtionavustuksen saajan ja siirronsaajan välinen sopimus on yksityisoikeudellinen sopimus, jonka sisältö ei lähtökohtaisesti kuulu valtionapuviranomaiselle. Valtionapuviranomaiset ovat kuitenkin laatineet mallipohjia sopimuksen laatimisen tueksi. Sopimuksen yhteydessä voidaan esimerkiksi siirronsaajaa informoida siitä, että valtionapuviranomaisella on valtionavustuslain 16.1 §:n mukaan oikeus tarvittaessa tarkastaa myös valtionavustuspäätöksen mukaista toimintaa tai hanketta toteuttavan muun kuin valtionavustuksen saajan taloutta ja toimintaa.

⁵ HE 63/2001 vp, s. 41.

ESIMERKKITEKSTIT

Sopimuksentekovelvoite

- Jos valtionavustuspäätöksessä on yksilöity, että valtionavustus on myönnetty käytettäväksi myös valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen, valtionavustuksen saajan on ennen valtionavustuksen edelleen välittämistä tehtävä sopimus valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehtoista toimintaa tai hanketta toteuttavan (siirron saaja) kanssa.

Valtionavustuksen edelleen välittämistä koskevan sopimuksen sisältö

- Valtionavustuksen saajan on avustuksen edelleen välittämistä koskevassa sopimuksessa varmistettava, että siirron saaja tietää edelleen välitettyjen varojen luonteesta valtionavustuksena ja että siirron saaja noudattaa avustuksen käytössä valtionavustuksen saajaa koskevan valtionavustuspäätöksen ehtoja ja rajoituksia sekä selvittää avustuksen käytön valtionavustuksen saajalle. Sopimuksessa on varmistettava, että valtionavustuksen saajalla on mahdollisuus valvoa siirron saajan avustuksen käyttöä riittävällä tavalla. Sopimuksessa on varmistettava, että valtionapuviranomainen voi tarvittaessa tarkastaa siirron saajan taloutta ja toimintaa valtionavustuslain 16.1 §:n mukaisesti.
- Valtionavustuksen saajan on avustuksen edelleen välittämistä koskevassa sopimuksessa varmistettava, että valtionavustusta ei siirretä käytettäväksi sellaisille tahoille taikka suoraan tai välillisesti sellaisille henkilöille tai yhteisöille, joita rasittaa Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kohdistama pakote taikka Suomen viranomaisten asettama pakote tai varojen jäädyttämispäätös. Tämän varmistamiseksi sopimukseen tulee sisällyttää siirron saajan vakuutus siitä, etteivät pakotteet koske sitä tai sen edunsaajapiiriä.
- Valtionavustuksen saajan on avustuksen edelleen välittämistä koskevassa sopimuksessa varmistettava, että siirron saaja ei käytä valtionavustusta hankintoihin sellaisilta tahoilta taikka suoraan tai välillisesti sellaisilta henkilöiltä tai yhteisöiltä, joita rasittaa Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kohdistama pakote taikka Suomen viranomaisten asettama pakote tai varojen jäädyttämispäätös. Tämän varmistamiseksi sopimukseen tulee sisällyttää seuraavat siirron saajaa koskevat ehdot: 1) Tavarointa tai palveluja hankittaessa tulee tarjouspyyntöihin sisällyttää toimittajan vakuutus siitä, etteivät pakotteet koske sitä tai sen edunsaajapiiriä sekä 2) Tavarointa tai palveluja hankittaessa tulee hankintasopimukseen sisällyttää lauseke, jonka mukaan tilaajalla on oikeus irtisanoa hankintasopimus päättymään välittömästi, jos palveluntuottaja rasittaa julkisia hankintoja koskevassa lainsäädännössä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste tai julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 81 §:n 1 momentin 3- 11 kohdissa tarkoitettu harkinnanvarainen poissulkemisperuste tai Euroopan unionin tai YK:n kohdistama pakote, vaikka peruste olisi syntynyt vasta sopimussuhteen alkamisen jälkeen.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan välisen sopimuksen laatimisen tueksi on laadittu mallipohja [linkki mallipohjaan].
- Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan välinen sopimus tulee (pyydettyessä) toimittaa tiedoksi valtionapuviranomaiselle.
- Valtionavustuksen saaja on vastuussa valtionavustuksen oikeasta käytöstä myös muun kuin saajan toimintaan tai hankkeeseen edelleen välitetyn avustuksen osalta.
- Valtionavustuksen saajan tulee osana valtionavustuksen käytön selvittämisvelvollisuuttaan selvittää valtionavustuksen käyttö myös muun kuin saajan toimintaan tai hankkeeseen edelleen välitetyn avustuksen osalta.
[Selvittämisvelvollisuuden tarkemman sisällön kuvaus, esimerkiksi siirretyn valtionavustuksen saaja ja määrä sekä tarkempi käyttötarkoitus]

2.4 Käyttöaikaa koskevat rajoitukset

Valtionavustuslain 11.4 §:n 4 kohdan perusteella valtionavustuspäätöksestä tulee käydä ilmi valtionavustuksen käyttöaika. Myös erityislainsäädännössä voi olla käyttöaikaa koskevia säännöksiä.

Koska käyttöaika määräytyy yleensä tapauskohtaisesti, käyttöaika on tyypillisesti yksittäiseen valtionavustuspäätökseen otettava yksilöity erityinen ehto, ei vakioehto. Tällöin vakioehdoissa voidaan todeta yleisesti, että valtionavustusta saa käyttää päätöksessä mainittuna käyttöaikana.

Jos valtionavustuksen käyttöaika on kuitenkin sama kaikkien tietyn valtionavustuksen saajien kohdalla, voidaan käyttöaikaa koskeva täsmällinen ehto ottaa valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan myös vakioehtoihin. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi yleisavustuksissa.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustusta saa käyttää vain valtionavustuksen myöntämistä koskevassa päätöksessä yksilöitynä käyttöaikana.
- Valtionavustusta saa käyttää avustuksen myöntämivuoden ja sitä seuraavan kalenterivuoden aikana syntyviin kustannuksiin.

2.5 Valtionavustuksella hankitun omaisuuden käyttöön liittyvät rajoitukset ja velvollisuudet

Valtionavustuslain 13 §:ssä on säännöksiä liittyen omaisuuden hankintaan tai perusparannukseen myönnetyn valtionavustuksen käyttöön. Kyse on lähinnä investointiavustuksista. Vastaavanlaisia säännöksiä voi olla myös erityislainsäädännössä. Valtionavustuksen saajaa voidaan informoida näistä säännöksistä esimerkiksi vakioehdoissa. Vaihtoehtoisesti kyseiset rajoitukset voidaan ottaa yksilöityinä, erityisinä ehtoina yksittäiseen valtionavustuspäätökseen, jolla valtionavustusta omaisuuden hankintaan tai perusparannukseen on myönnetty.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuslain 13.3 §:n mukaan, jos valtionavustus on myönnetty tiettyä valtionavustuspäätöksessä määriteltyä käyttötarkoitusta varten käytettävän omaisuuden hankintaan tai perusparannukseen, omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muuhun kuin valtionavustuspäätöksessä määriteltyyn käyttötarkoitukseen eikä omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta luovuttaa toiselle valtionavustuspäätöksessä määrättyinä valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaikana.
- Valtionavustuslain 13.4 §:n mukaan valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaika on kuitenkin 30 vuotta valtionavustuksen myöntämisestä, jos valtionavustus on myönnetty muussa kuin elinkeinotoiminnan tukemisen tarkoituksessa kiinteän omaisuuden, rakennuksen tai rakennuksessa olevan huoneiston hankintaan tai perusparannukseen.
- Valtionavustuksen saajan on riittävällä tavalla vakuutettava valtionavustuksella hankittu omaisuus. (opetus- ja kulttuuriministeriö)
- Valtionavustuksen saaja on velvollinen viipymättä palauttamaan rakennuksen rakentamis- tai perusparantamiskustannuksiin tai muun omaisuuden hankintaan taikka niistä aiheutuneiden velkojen maksuun myönnetyn avustuksen, jos 1) omaisuuden käyttöä muutetaan niin, että se ei enää täytä valtionavustuksen myöntämisen edellytyksiä; tai 2) valtionavustuksella tuetun omaisuuden omistus- tai hallintaoikeus luovutetaan toiselle, tai omaisuus pantataan tai kiinnitetään ilman valtionapuviranomaisen lupaa. Valtionavustuksen saajan on ilmoitettava valtionapuviranomaiselle sellaisesta seikasta, joka em. perusteella aiheuttaa valtionavustuksen palauttamisvelvollisuuden. Ilmoitus tulee tehdä välittömästi ilmoitusperusteen syntymisen jälkeen, kuitenkin viimeistään yhden kuukauden kuluessa. (maa- ja metsätalousministeriö)

Tutkimusinfrastruktuuriin myönnetyn valtionavustuksen käytön seurantavelvoite

- Jos tutkimusinfrastruktuuria käytetään myös taloudelliseen toimintaan, tutkimusinfrastruktuurin taloudellinen käyttö saa olla ainoastaan liitännäistoimintaa. Liitännäistoiminta on toimintaa, joka liittyy suoraan tutkimusinfrastruktuurin toimintaan ja on sen kannalta välttämätöntä tai joka liittyy kiinteästi sen pääasialliseen muuhun kuin taloudelliseen käyttöön. Taloudellisen toiminnan osalta liitännäistoiminnan vuotuinen kapasiteetti ei saa ylittää 20 prosenttia infrastruktuurin vuotuisesta kokonaiskapasiteetista. Jos liitännäistoiminnan vuotuinen kapasiteetti ylittää 20 prosenttia, on ylityksestä ilmoitettava mahdollisimman pian. (Suomen Akatemia)

2.6 Valtionavustuspäätöksessä yksilöityjen erityisten ehtojen muuttaminen

Otsikon alle kuuluva valtionavustuspäätöksessä yksilöityjen erityisten ehtojen muuttaminen on eri asia kuin vakioehtojen muuttaminen. Vakioehtojen muuttaminen tapahtuu esimerkiksi siten, että valtionapuviranomainen valmistelee tarvittavat ehtosisältöjen muutokset ja tiedottaa hyvissä ajoin valmistelusta ja ehtoihin tulossa olevista muutoksista. Vakioehtoja ei voi muuttaa takautuvasti, eli tietyn valtionavustuspäätöksen vakioehdot ovat aina ne vakioehdot, jotka päätöksen liitteeksi on otettu silloin, kun päätös on tehty.

Tämän otsikon alle kuuluvat valtionavustuspäätöksessä yksilöityjen erityisten ehtojen muuttamista koskevat ehtosisällöt vakioehdoissa. Valtionavustustoiminnassa kutsutaan yleensä ns. muutospäätöksiksi valtionavustuspäätöksiä, joissa valtionapuviranomainen valtionavustuksen saajan hakemuksen perusteella päättää muutoksesta esimerkiksi valtionavustuksen myöntämistä koskevan päätöksen mukaiseen avustuksen käyttötarkoitukseen taikka käyttöaikaan, hyväksytyyn kustannusarvioon tai muihin vastaaviin ehtoihin. Muutostarpeet voivat liittyä myös esimerkiksi hankkeen vastuullisen vetäjän vaihtumiseen.

Valtionavustuslaissa ei ole nimenomaisia muutospäätöksiä koskevia säännöksiä. Valtionavustuspäätöksellä voidaan tarkoittaa myös päätöstä, joka koskee käyttötarkoituksen tai käytön ehtojen muutosta taikka valtionavustuksen siirtämistä toiselle saajalle.⁶ Erityislainsäädännössä voi lisäksi olla muutospäätöksiä koskevia säännöksiä. Erityisesti tilanteessa, jossa erityislainsäädännössä ei ole muutospäätöksiä koskevia säännöksiä, voi vakioehtoihin olla tarpeen valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan ottaa ns. muutospäätöksiä koskeva ehto.

Vakioehtojen 4.1 kohdassa käsitellään lisäksi muutostilanteisiin liittyviä valtionavustuksen saajan tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuuksia.

⁶ HE 63/2001 vp, s. 47.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuksen saajan tulee etukäteen hakea valtionapuviranomaiselta muutosta valtionavustuspäätöksessä yksilöityihin erityisiin ehtoihin seuraavissa tilanteissa: [mainitaan tilanteet, esimerkiksi valtionavustuksen käyttötarkoituksen ja käyttöajan muutos sekä muu kuin vähäinen kustannusarvion muutos]. Hakemus on perusteltava.
- Muu kuin vähäinen muutos kustannusarviossa tarkoittaa seuraavaa: [esimerkkejä mm. mahdollisesta euro- tai prosenttimääräisestä rajasta].
- Valtionapuviranomainen voi valtionavustuksen saajan hakemuksesta perustellusta syystä muuttaa avustuksen käyttötarkoitusta ja -aika sekä ehtoja. Muutosta koskeva hakemus on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen valtionavustuksen käyttöajan päättymistä. Hakemuksessa on mainittava valtionavustuspäätöksen diaarinumero. (opetus- ja kulttuuriministeriö)

Valtionavustuksen saajan muutos

- Jos valtionavustuksen saajalla on tarve kesken avustuskautta siirtää avustuspäätös kolmannelle osapuolelle, siihen on etukäteen saatava [valtionapuviranomaisen] kirjallinen suostumus. [tämän jälkeen muutoshakemus- ja päätös] Ennen siirtoa alkuperäisen valtionavustuksen saajan on raportoitava ja tilitettävä oma osuutensa projektista. Tilintarkastajan on annettava tilitetystä kustannuksista tarkastusraportti. (Business Finland)

2.7 Muut käytön yleisiin lähtökohtiin liittyvät ehdot

Tarvittaessa vakioehtoihin voidaan lisätä myös muita valtionavustuksen käytön yleisiin lähtökohtiin liittyviä ehtoja.

3 Avustettaviin kustannuksiin sekä tuloihin ja rahoitukseen liittyvät ehdot

Otsikon alle kootaan esimerkiksi seuraavia ehtosisältöjä: hyväksyttävät kustannukset, ei-hyväksyttävät kustannukset, toiminnassa tai hankkeessa saatuihin tuloihin liittyvät ehdot, toiminnan tai hankkeen rahoitukseen liittyvät ehdot, ei-rahallista panostusta koskevat ehdot sekä saajan taloudelliseen tilanteeseen sekä tuloihin ja varallisuuteen liittyvät ehdot.

3.1 Hyväksyttävät kustannukset

Valtionavustuslain 11.4 §:n 1 kohdan mukaan valtionavustuspäätöksestä, jolla valtionavustus myönnetään, tulee käydä ilmi valtionavustuksen asianmukaisen käyttämisen sekä valtionavustuksen saajan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyden edellyttämällä tavalla valtionavustuksen kohteena olevan toiminnan tai hankkeen hyväksyttävät kustannukset. Hyväksyttävistä kustannuksista voi olla erityislainsäädäntöä, esimerkiksi valtionavustuslain nojalla annettu asetus.

Tämän otsikon alla voidaan esittää kustannusten hyväksymisen yleiset periaatteet, joihin liittyy mm. kustannusten syntymisen ajankohta, aiheuttamisperiaate sekä tarpeellisuus ja kohtuullisuus. Lisäksi otsikon alla esitetään yleensä lista hyväksyttävistä kustannuslajeista ja kuvataan niiden tarkempi sisältö.

Hyväksyttävien kustannusten määrittämisen perustana voi valtion talousarvion ja lainsäädännön lisäksi olla esimerkiksi tietty kustannusmalli, josta johtuen tietyt kustannukset ovat tukikelpoisia. Joka tapauksessa kustannusten tukikelpoisuuden on oltava johdonmukaisesti perusteltavissa. Esimerkiksi aiheuttamisperiaate on yksi tapa perustella kustannusten tukikelpoisuutta tai -kelvottomuutta: avustetaan hankkeesta aiheutuvia kustannuksia.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on todennut, että ”pieniltä näyttävät yksittäiset eroavuudet avustusehdoissa voivat johtaa periaatteellisiin eroihin avustuskelpoisten kustannusten hyväksymisessä”. Tällaisia eroja syntyy esimerkiksi, kun valtionavustuksella katettaville kohtuullisille palkkakustannuksille on tai ei ole asetettu enimmäismäärää.⁷

Arvonlisäverojen tukikelpoisuuteen liittyen eräässä kuntia koskevassa tapauksessa korkein hallinto-oikeus totesi, että ”käsitellyssä asiassa tuen hakijoille [kunnille] palautetaan arvonlisävero täysimääräisesti arvonlisäverolain 130 §:n nojalla. Valtion ei voitu katsoa perivän tätä palautetun arvonlisäveron määrää takaisin yksittäiseltä kunnalta sillä perusteella, että koko kuntakentälle yhteensä palautettava arvonlisävero otetaan huomioon valtion ja kuntien välisessä rahaliikenteessä. Näin ollen hankekustannusten sisältämä arvonlisäveron osuus ei jää tuen hakijan lopulliseksi kustannukseksi. Tämän vuoksi arvonlisäveron osuus ei ollut hankkeen tukikelpoinen kustannus”.⁸

Vakioehtojen lisäksi hyväksyttävistä kustannuksista voi olla erityisiä ehtoja yksittäisessä valtionavustuspäätöksessä, esimerkiksi tietyssä hankkeessa tietyn hankintamennon tukikelpoisuus.

⁷ Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 9/2022, s. 5-6.

⁸ KHO 2019:141.

ESIMERKKITEKSTIT

Kustannusten hyväksymisen yleiset periaatteet

- Hyväksyttävien kustannusten syntyminen ajankohta suhteessa avustettavaan toimintaan tai hankkeeseen [miten kustannusten pitää ajoittua, jotta ne hyväksytään, ja onko poikkeuksia pääsäännöstä].
- Hyväksyttäviä kustannuksia ovat toiminnasta tai hankkeesta aiheutuneet kustannukset (aiheuttamisperiaate).
- Hyväksyttäviä kustannuksia ovat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset.
- Hyväksyttäviksi kustannuksiksi katsotaan avustettavan toiminnan kannalta tarpeelliset ja määrältään kohtuulliset kustannukset. Kunkin vuoden hyväksyttävinä kustannuksina otetaan huomioon ne kustannukset, jotka kirjanpitolain (1336/1997) ja –asetuksen (1339/1997) sekä hyvän kirjanpitolavan mukaan on kirjattava kyseiselle tilikaudelle kuluiksi. (opetus- ja kulttuuriministeriö, yleisavustus)
- Kustannukset hyväksytään, kun ne ovat aiheutuneet projektin kestoajalla (suoriteperuste). Projektin lopputilityksen yhteydessä annettavasta tarkastusraportista aiheutuneet kustannukset ovat kuitenkin hyväksyttäviä kustannuksia, vaikka ne syntyisivät projektin hyväksytyn kestoajan jälkeen. (Business Finland, hankeavustus)

ESIMERKKITEKSTIT

Arvonlisäverojen tukikelpoisuus

- Valtionavustuksen saajan kustannukset hyväksytään arvonlisäveroineen, kun ne liittyvät arvonlisäverottomaan toimintaan ja maksettava arvonlisävero jää valtionavustuksen saajan lopulliseksi kustannukseksi.

Hankintamenojen tukikelpoisuus

- Jos hankinta tai pienhankinta on tehty vastoin näiden vakioehtojen kohdassa 1.7 olevia hankintamenettelyä koskevia ehtoja, hankintameno ei ole hyväksyttävä kustannus.
- Projektin kustannuksiin saa sisällyttää ainoastaan sellaisia hankintoja, joiden tulokset tulevat valtionavustuksen saajan omaan käyttöön ja jotka ovat edellytys valtionavustuksen saajan oman tutkimusprojektin tulosten aikaansaamiseksi. (Business Finland)
- Jos valtionavustusta käytetään irtaimen käyttöomaisuuden hankintaan ja hankintamenot aktivoidaan kirjanpidossa, voidaan hankintamenot kuitenkin kokonaan huomioida hankintavuoden hyväksyttävänä kustannuksina. (STEA, yleisavustus)
- Jos valtionavustusta käytetään irtaimen käyttöomaisuuden hankintaan, voidaan hankintamenot huomioida kokonaan hankintavuoden hyväksyttävänä kustannuksina. (STEA, kohdennettu yleisavustus)

Matkakustannusten tukikelpoisuus

- Matkakustannukset ovat tukikelpoisia siltä osin kuin ne ovat kohtuullisia, eivätkä matkustajalle maksettavat korvaukset ylitä valtionavustuksen saajaa koskevissa virka- ja työehtosopimuksissa sovittuja ehtoja.
- Majoituksesta ja matkanteosta aiheutuneet kustannukset ovat kohtuullisia siltä osin kuin ne ovat valtion matkustussäännön mukaisia.
- Jos valtionavustuksen saajaa koskevat virka- ja työehtosopimukset eivät sisällä ehtoja matkakustannusten korvaamisesta tai valtionavustuksen saajaan ei sovelleta virka- ja työehtosopimuksia, kaikki matkakustannukset hyväksytään valtion matkustussäännön mukaisina.
- Perusteet käytetyn matkustustavan valinnasta tulee esittää pyydettäessä. (STEA)

3.2 Ei-hyväksyttävät kustannukset

Myös ei-hyväksyttävien kustannusten toteaminen vakioehdoissa liittyy valtionavustuslain 11.4 §:n 1 kohdan mukaiseen veloitteiseen kertoa valtionavustuspäätöksessä avustettavan toiminnan tai hankkeen hyväksyttävät kustannukset.

Vakioehdoissa on hyvä todeta, että ei-hyväksyttävien kustannusten lista on esimerkinomainen ja informatiivinen.

Ei-hyväksyttävien kustannusten tulee olla jostakin perustellusta syystä tukikelvottomia. Kustannusten tukikelpoisuudesta tai –kelvottomuudesta saattaa olla säännöksiä erityislainsäädännössä.

Ei-hyväksyttävien kustannusten määräytymistä voidaan arvioida yleisten periaatteiden avulla.⁹ Yksi näistä periaatteista on käyttötarkoituksenmukaisuus. Jos esimerkiksi taloudellinen toiminta tai varainhankinta ei ole valtionavustuksen hyväksyttävä käyttötarkoitus, eivät taloudellisesta toiminnasta tai varainhankinnasta aiheutuvat kustannukset voi olla toiminnan tai hankkeen hyväksyttäviä, eivätkä myöskään ei-hyväksyttäviä kustannuksia. Samoin yleisten periaatteiden (mm. aiheuttamis-, ajoittumis-, tarpeellisuus- ja kohtuullisuusperiaate) avulla voidaan arvioida sitä, ovatko esimerkiksi lainan lyhenykset hyväksyttäviä kustannuksia, ja tarvittaessa vakioehdoissa voidaan todeta kyseisten kustannusten tukikelvottomuus.

⁹ Ks. ei-hyväksyttävien kustannusten määrittelemisestä tarkemmin Valtionavustusten hallinnon perusteita ja hyviä käytäntöjä – opas valtionapuviranomaisten tueksi, luku 3.2.2.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustusta ei saa käyttää vastikkeettomiin menoihin kuten apurahoihin, lahjoituksiin, palkintoihin tai muihin vastaaviin rahasuorituksiin.
- Valtionavustusta ei saa käyttää viivästys- ja korkokuluihin, tilitapahtumista perittäviin palvelumaksuihin, valuutan vaihtopalkkioihin, kurssitappioihin eikä muihin rahoitukseen liittyviin kustannuksiin.
- Valtionavustusta ei saa käyttää sakkoihin, pysäköintivirhemaksuihin, rikemaksuihin tai muihin lakiin perustuviin taloudellisiin seuraamuksiin tai oikeudenkäyntikuluihin
- Valtionavustusta ei saa käyttää edustuskuluihin. Edustuskuluilla ei tarkoiteta projektin toteuttamisen kannalta tarpeellisia ja kohtuullisia neuvottelukuluja, kuten ohjausryhmän työpalavereissa tarjottavia kokoustarjoiluja. Edustuskulu on määritelty Verohallituksen yhtenäistämisohjeissa ja niissä annetussa tulkinnassa edustuskulujen ja neuvottelumenojen välisestä rajanvedosta (Verohallinnon ohje 18.8.2014 Edustusmenot tuloverotuksessa). (Business Finland)

3.3 Toiminnassa tai hankkeessa saatuihin tuloihin liittyvät ehdot

Valtionavustuslain 11.4 §:n 3 kohdan mukaan valtionavustuspäätöksestä, jolla valtionavustus myönnetään, tulee käydä ilmi valtionavustuksen asianmukaisen käyttämisen sekä valtionavustuksen saajan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyden edellyttämällä tavalla valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta saamien tulojen sekä saajan muiden tulojen vaikutus valtionavustuksen määrään ja käyttöön.

Valtionavustukseen liittyen tuloilla tarkoitetaan sellaisia vastikkeellisia rahavirtoja, jotka saadaan kerrytettyä suoraan toiminnan tai hankkeen raportoiduilla kustannuksilla. Tällaiset tulot voivat kertyä myynnistä, vuokrauksesta, käyttökorvauksista tai muusta luovutetusta vastikkeesta. Tällaiset tulot saattavat vaikuttaa hyväksyttävien kustannusten määrään.

Valtionavustuksen saajalla on yleensä tuloja myös avustettavan toiminnan tai hankkeen ulkopuolella (saajan muut tulot). Muut tulot saattavat vaikuttaa esimerkiksi vaaditun omavastuuosuuden suuruuteen.

ESIMERKKITEKSTIT

Vaihtoehtoja tulojen huomioon ottamiseen

- Tuloilla tarkoitetaan sellaisia vastikkeellisia rahavirtoja, jotka saadaan kerrytettyä suoraan avustetun toiminnan tai hankkeen raportoiduilla kustannuksilla. Tulot voivat kertyä myynnistä, vuokrauksesta, käyttökorvauksista tai muusta luovutetusta vastikkeesta.
- Hankkeessa ei saa kertyä tuloja.
- Hankkeen tulot otetaan vähennyksenä huomioon määritettäessä hankkeen hyväksyttäviä kustannuksia.
- Toiminnassa/ hankkeessa syntyviä seuraavia tuloja ei oteta vähennyksenä huomioon määritettäessä toiminnan/ hankkeen hyväksyttäviä kustannuksia: [lista tuloista].
- Toiminnasta tai hankkeesta saadut tulot tulee raportoida seuraavasti: [esim. vaatimukset vakioehtojen kohdassa 4.3].

3.4 Avustettavan toiminnan tai hankkeen rahoitukseen liittyvät ehdot

Avustettavalla toiminnalla tai hankkeella on kokonaisrahoitus. Kokonaisrahoitukseen voi sisältyä 1) haettu/ saatu valtionavustus, 2) muita julkisia tukia, 3) muita yksityisiä tukia sekä 4) omavastuuosuus. Toiminnan tai hankkeen rahoitukseen liittyy myös valtionavustuksen enimmäismäärä toiminnan tai hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista.

Valtionavustuslain 11.4 §:n 2 kohdan mukaan valtionavustuspäätöksestä, jolla valtionavustus myönnetään, tulee lisäksi käydä ilmi valtionavustuksen asianmukaisen käyttämisen sekä valtionavustuksen saajan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyden edellyttämällä tavalla valtionavustuksen enimmäismäärä valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvista kokonaiskustannuksista.

Valtionavustuslain 6.3 §:n mukaan myönnettävä valtionavustus ei saa yhdessä muiden julkisten tukien kanssa ylittää Euroopan yhteisön tai Suomen lainsäädännössä säädettyä valtionavustuksen tai muun julkisen tuen enimmäismäärää.

Valtionavustuksen enimmäismäärä valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvista hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista on yleensä myös yksittäiseen valtionavustuspäätökseen otettava ehto. Enimmäismäärään voi päätöksessä liittyä esimerkiksi sekä prosenttimääräinen, että euromääräinen ehto (enintään tietty prosenttiosuus ja enintään tietty euromäärä).

Rahoitukseen liittyen vakioehdoissa on tarpeen kertoa valtionavustuksen saajalle ensinnäkin, mitä toiminnan tai hankkeen rahoituksella ja toisaalta omavastuuosuudella tarkoitetaan. Samoin vakioehdoissa voidaan kertoa, mitä ja miten valtionavustuksen saajan tulee ilmoittaa ja raportoida toiminnan tai hankkeen muista julkisista tai yksityisistä tuista sekä miten muutokset rahoituksessa mahdollisesti vaikuttavat valtionavustuspäätökseen.

ESIMERKKITEKSTIT

- Rahoitus tarkoittaa avustettavaan toimintaan tai hankkeeseen saatua rahaa ilman luovutettavan vastikkeen vaatimusta.
- Omavastuuosuus hyväksyttävistä kustannuksista tarkoittaa sitä osuutta hyväksyttävien kustannusten yhteismäärästä, joka jää jäljelle ulkopuolisella rahoituksella katettavien hyväksyttävien kustannusten yhteismäärän vähentämisen jälkeen.

Rahoitustason (prosenttiosuuden) vaihtelu valtionavustuksen saajien kesken jollakin perusteella

- Kun projektin rahoitus on myönnetty tavanomaista rahoitustasoa suurempana, Rahoittajalla on oikeus alentaa rahoitustasoa, jos rahoituspäätöksessä esitetyt ehdot korotetulle rahoitustasolle eivät täyty. (Business Finland).

Valtionavustuksen saajan velvollisuus ilmoittaa muista julkisista tuista sekä muun julkisen tuen huomion ottaminen (ks. myös kohta 4.3, selvittämisvelvollisuus)

- Raportoinnin yhteydessä on ilmoitettava projektin muu julkinen – valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön tai julkisoikeudellisen laitoksen tai säätiön myöntämä – rahoitus. Ilmoitettava on myös Euroopan unionin varoista myönnettävä rahoitus. Projektin Rahoittajalta saaman ja muun julkisen rahoituksen yhteinen tukiosuus ei saa ylittää projektille sallitun julkisen rahoituksen enimmäismäärää. Rahoittaja vähentää tarvittaessa omaa rahoitustaan niin, että enimmäismäärää ei ylitetä. (Business Finland)

Valtionavustuksen saajan velvollisuus ilmoittaa yksityisistä tuista sekä yksityisen tuen huomion ottaminen (ks. myös kohta 4.3, selvittämisvelvollisuus)

- [ehto]

3.5 Maksutta käyttöön saatuja resursseja koskevat ehdot

Maksutta käyttöön saadulla resurssilla tarkoitetaan valtionavustuksen saajan saamaa resurssia, joka on kohdistettu valtionavustuksella rahoitettavaan toimintaan tai hankkeeseen ja josta valtionavustuksen saaja ei joudu maksamaan. Maksutta käyttöön saatu resurssi voi olla esimerkiksi vapaaehtoistyötä, jonka ulkopuolinen taho kohdentaa rahoituksen saajan toimintaan tai hankkeeseen. Se voi olla myös rahoituksen saajalle annettu oikeus käyttää maksutta laitteita tai tiloja.

Valtionavustuslaissa ei ole maksutta käyttöön saatuja resursseja koskevia säännöksiä. Erityislainsäädännössä tällaisia säännöksiä voi olla.

Vastikkeettomasti saatujen hyödykkeiden, kuten maksutta käyttöön saadut resurssit, vastaanottaminen ei tule merkityksi kirjanpitoon, koska tällaisilla hyödykkeillä ei ole kirjanpitolain 4:5 §:ssä tarkoitettua hankintamenoa. Tällaisten hyödykkeiden käyttämisestä ei myöskään synny saajalleen kustannuksia.¹⁰ Edellä mainittu tarkoittaa, että maksutta käyttöön saatuja resursseja ei voi valtionavustuksiin liittyen käsitellä kustannuksina, eikä myöskään tuloina tai rahoituksena. Toisin sanoen, maksutta käyttöön saadut resurssit eivät voi olla osa valtionavustuksen hakijan/ saajan taloutta, vaan ne pitää tarvittaessa ottaa muulla tavoin huomioon valtionavustuksessa.

Valtionapuviranomainen voi ottaa maksutta käyttöön saatavan resurssin huomioon valtionavustuksen myöntämistä koskevassa harkinnassaan esimerkiksi avustettavan toiminnan tai hankkeen toteuttamiskelpoisuuden arviointiin liittyvänä seikkana. Valtionapuviranomainen voi ottaa maksutta käyttöön saatavan resurssin huomioon myös esimerkiksi siten, että etukäteen sovittujen laskentaperiaatteiden mukaisesti resurssille määritetty rahallinen arvo (esimerkiksi tietyn tuntihinnan mukaista talkootyötä tehdään hankkeessa tietty tuntimäärä) vähentää muutoin vaadittavaa omavastuuosuutta. Jotta myöntöharkinta on avointa ja läpinäkyvää, molemmat näistä maksutta käyttöön saatujen resurssien huomioon ottamisen tavoista on kuvattava valtionavustuksen hakijoille hakuilmoituksessa.

Vakioehdoissa toiminnan tai hankkeen maksutta käyttöön saadut resurssit tulevat esiin lähinnä siten, että ehdoissa voidaan valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan asettaa valtionavustuksen käyttäjälle velvoite ilmoittaa resurssien toteutumatta jäämisestä sekä valtionavustuksen käytön selvittämisvelvollisuuden yhteydessä velvoite selvittää maksutta käyttöön saatujen resurssien toteutuminen.

¹⁰ KILA 2017/2021 Avustusten myöntämiseen järjestöille liittyvistä kysymyksistä.

ESIMERKKITEKSTIT

- Jos valtionavustuspäätöksen mukaiset toimintaan/ hankkeeseen sisältyvät maksutta käyttöön saadut resurssit eivät näytä toteutuvan valtionavustuspäätöksen mukaisesti, muutoksesta on ilmoitettava valtionapuviranomaiselle. (ks. myös kohta 4.1 Tiedonanto- ja ilmoitusvelvollisuudet)
- Jos valtionavustuspäätöksessä on otettu huomioon toimintaan/ hankkeeseen maksutta käyttöön saadut resurssit, on valtionavustuksen saajan raportoitava maksutta käyttöön saatujen resurssin toteutuminen valtionavustuksen käytön selvittämisen yhteydessä (ks. kohta 4.3 Valtionavustuksen käytön selvittämisvelvollisuus).

3.6 Saajan taloudelliseen tilanteeseen liittyvät ehdot

Jos valtionapuviranomaisella on esimerkiksi velvollisuus ennen valtionavustuksen maksamista selvittää tietyt valtionavustuksen maksamista koskevat, saajan taloudelliseen tilanteeseen liittyvät maksamisen rajoitukset, tämän otsikon alle voidaan ottaa tällaisiin tilanteisiin liittyviä ehtoja.¹¹

¹¹ Ks. hallituksen esitys eduskunnalle valtionavustuslain eräiden säännösten muuttamisesta <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM014:00/2021>.

4 Valtionavustuksen saajan erityiset velvollisuudet

Otsikon alle kootaan esimerkiksi seuraavia ehtosisältöjä: valtionavustuksen saajan tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuudet, valtionavustuksen palauttamisvelvollisuus, valtionavustuksen käytön selvittämisvelvollisuus, vaikutusten arviointi ja tulosten hyödyntäminen.

4.1 Tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuudet

Valtionavustuksen saajan tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuuksista säädetään valtionavustuslain 14 §:ssä. Näillä velvollisuuksilla on merkitystä valtionavustuksen käytön valvonnan kannalta, ja vakioehdoissa saajaa voidaan informoida näistä velvollisuuksista. Lisäksi vakioehtoihin voidaan valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan ottaa esimerkiksi ehto valtionavustuksen saajan vastuuhenkilöitä koskevien tietojen ajantasaisuudesta huolehtimisesta.

Vakioehtojen kohdassa 2.6 käsitellään ehtoja, jotka liittyvät valtionavustuspäätöksessä yksilöityjen erityisten ehtojen muuttamiseen. Nämä ns. muutospäätöksiä sekä tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuuksia koskevat ehdot liittyvät toisiinsa siten, että tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuuksien kautta valtionapuviranomaiselle voi tulla tieto sellaisesta valtionavustuksen käytön muutostilanteesta, jossa valtionavustuksen saajan on tarpeen etukäteen hakea muutosta valtionavustuspäätökseen.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuslain 14.1 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot.
- Valtionavustuslain 14.2 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee ilmoittaa viipymättä valtionapuviranomaiselle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta.
- Ilmoitusvelvollisuus koskee esimerkiksi seuraavia tilanteita: [esimerkkejä].
- Valtionavustuksen saajan on pidettävä vastuuhenkilöitään koskevat tiedot ajan tasalla.
- [Ks. myös investointiavustuksen palauttamiseen liittyvä ilmoittamisvelvollisuutta koskeva ehto kohdassa 2.5]

4.2 Palauttamisvelvollisuus

Valtionavustuslain 20 §:ssä on säännökset valtionavustuksen saajan velvollisuuksista palauttaa jo maksettu valtionavustus tietyissä tilanteissa. Lisäksi esimerkiksi investointiavustusten palauttamisesta voi olla erityislainsäädännössä säännöksiä. Vakioehdoissa saajaa voidaan informoida näistä palauttamisvelvollisuuksista ja koroista.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuslain 20.1 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sen osa.
- Valtionavustuslain 20.1 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuspäätöksessä edellytetyllä tavalla.
- Valtionavustuslain 20.1 §:n mukaan, jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, se saadaan jättää palauttamatta.
- [Ks. myös investointiavustuksen palauttamisvelvollisuutta koskeva ehto kohdassa 2.5]
- Valtionavustuslain 24 §:n mukaan valtionavustuksen saajan on maksettava palautettavalle tai takaisin perittävälle määrälle valtionavustuksen maksupäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

4.3 Valtionavustuksen käytön selvittämisvelvollisuus

Valtionavustuslain 11.4 §:n 5 kohdan mukaan valtionavustuspäätöksestä, jolla valtionavustus myönnetään, tulee käydä ilmi valtionavustuksen asianmukaisen käyttämisen sekä valtionavustuksen saajan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyden edellyttämällä tavalla saajan velvollisuus antaa selvitys valtionavustuksen käyttämisestä ja selvityksen ajankohta. Selvittämisvelvollisuudesta voi olla myös erityislainsäädäntöä.

Selvityksen ajankohta on tyypillisesti myös yksittäiseen valtionavustuspäätökseen sisältyvä erityinen ehto. Selvityksen sisältöä koskevat vaatimukset ovat tyypillisesti vakioehtoja.

Selvittämisvelvollisuus tarkoittaa käytännössä toiminnan tai hankkeen sisällön sekä syntyneiden kustannusten raportointia. Selvitettäviä asioita yleisen toiminnan tai hankkeen sisällön ja syntyneiden kustannusten raportoinnin lisäksi ovat esimerkiksi:

- Hankinnat (ks. kohta 1.7)
- Edelleen välittäminen (ks. kohta 2.3)
- Tulot (ks. kohta 3.3)
- Omavastuuosuus (ks. kohta 3.4)
- Rahoitus (muut julkiset tuet ja yksityiset tuet) (ks. kohta 3.4)
- Maksutta käyttöön saadut resurssit (esimerkiksi talkootyötuntien määrä), kun ne ovat vaikuttaneet valtionavustuksen määrään tai tasoon taikka muuten valtionavustuksen myöntämiseen (ks. kohta 3.5)

Tämän otsikon alla olevat ehdot koskevat niin sanottua loppuselvitystä. Jos valtionavustus maksetaan maksatushakemusta vastaan ja sen edellytyksenä on väliraportointi, on vakioehtoihin otettava sekä väli- että loppuraportointia koskevat ehdot. Maksamista koskevat ehdot ovat vakioehtojen kohdassa 1.6.

ESIMERKKITEKSTIT

Valtionavustuksen käytön selvittämisen ajankohdasta

- Valtionavustuksen saajan on [valtionavustuksen käyttöön nähden tiettyyn ajankohtaan mennessä] tehtävä selvitys valtionavustuksen käytöstä.
- Valtionavustuksen saajan on avustuksen käyttövuotta seuraavan vuoden toukokuun loppuun mennessä tehtävä selvitys avustuksen käytöstä (vuosiselvitys). (STEA)

Valtionavustuksen käytön selvittämisen sisältövaatimuksista/Yleisavustus

Selvitykseen on liitettävä (STEA:n yleisavustus):

- Toimintakertomus ja/tai vuosikertomus
- Allekirjoitettu tilinpäätös
- Tase-erittelyt
- Konsernitilinpäätös sekä konsernin toimintakertomus (jos sellainen laaditaan vapaaehtoisesti tai lain velvoittamana)
- Allekirjoitettu tilintarkastuskertomus (ja/tai toiminnantarkastuskertomus) ja tilintarkastajan (ja/tai toiminnantarkastajan) muistiot
- Tilintarkastajan raportti avustuksen käytöstä, jos STEA avustusta on käytetty suoriteperusteisesti yli 200 000 euroa avustusvuoden aikana avustuskohteeseen, eikä avustuspäätöksessä ole muuta mainittu.
- Kustannuspaikkakohtainen tuloslaskelma avustuskohteesta.

ESIMERKKITEKSTIT

Valtionavustuksen käytön selvittämisen sisältövaatimuksista/ Erityisavustus

- Raportointi (Business Finland):
- Projektin vastuullinen johtaja raportoi rahoituspäätöksen mukaisen toiminnan toteutumista, rahoituksen käyttöä ja tavoitteiden täyttymistä
- Kustannusten raportointi ja sen liitteenä palkkaerittely
- Tilintarkastajan tarkastusraportti
- Pyydettyessä toimitettava lisätietoja, esimerkiksi tositekopiot, laskuerittelyt, ostettujen palvelujen valintaperusteet ja työajanseurannan raportit.

Hyvä hallintotapa sekä riskienhallinta ja sisäinen valvonta

- Jos ko. ehto, selvitetään miten hallintoa on hoidettu luotettavasti ja hyvin.
[Sisältövaatimukset]

4.4 Avustetun toiminnan tai hankkeen vaikutusten arviointi

Valtionavustuslain 36 §:n mukaan valtionapuviranomaisen on sopivalla tavalla seurattava myöntämiensä valtionavustusten käytön tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtionavustusten vaikutuksia kilpailuun, eri väestöryhmien asemaan samoin kuin niiden ympäristö- ja muita vaikutuksia.

Yksi seurantatapa ovat valtionavustusten saajien tuottamat aineistot. Vakioehtoihin voidaan valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan ottaa esimerkiksi tällaisen aineiston tuottamista ja toimittamista koskevia ehtoja.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuksen saajan tulee toimittaa tuloksellisuusraportti avustuskohteesta erikseen ilmoitettuun määräaikaan mennessä. (STEA)
- Valtionavustuksen saajan tulee osallistua valtionavustuksen vaikutuksia koskevien tietojen tuottamiseen ja toimittamiseen valtionavustuksen käytön ja raportoinnin jälkeen. [miten tarkemmin]
- Rahoittaja seuraa projektien vaikuttavuutta myös niiden päättymisen jälkeen. Rahoituksen saajan on tarvittaessa raportoitava projektin tuloksista viiden vuoden ajan sen päättymisestä. Rahoituksen saajan pitää pyynnöstä toimittaa toteutumätiedot kaikista suunnitelmista ja ennusteista, joita se esitti hakemuksen käsittelyn ja projektin aikana. Rahoittajalle on pyydettyessä annettava selvitys, miten projektin tavoitteena ollut liiketoiminta on kehittynyt. Rahoittajalla on oltava mahdollisuus tarkistaa Patentti- ja rekisterihallituksen tietokannasta rahoituksen saajan tilinpäätöstiedot tarkastuskertomuksineen viideltä tilikaudelta projektin päättymisen jälkeen. Rahoittajalla on oikeus teettää rahoituksen saajasta tilinpäätösanalyysi toisella julkisella rahoittajalla. (Business Finland)

4.5 Tulosten hyödyntäminen

Valtionavustuksella tavoiteltujen vaikutusten saavuttamiseksi voi olla tärkeää, että esimerkiksi avustetun kehittämis- tai tutkimushankkeen tuloksia on mahdollista hyödyntää laajasti. Tähän liittyen vakioehtoihin voidaan valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan ottaa tulosten hyödyntämistä edistäviä ehtoja.

ESIMERKKITEKSTIT

Suomen Akatemia

- Suomen Akatemian rahoituksella tuotettujen tulosten tulee olla julkisia.
- Suomen Akatemia edellyttää rahoittamiaan tutkijoita ja tutkimushankkeita saattamaan Akatemian rahoituksella kokonaan tai osittain tuotetut tutkimustulokset välittömästi julkaisemisen jälkeen avoimiksi. [Lisäksi miten tämä voidaan tehdä]
- Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit tulee julkaista maailmanlaajuisen, vastaanottajalle maksuttoman ja välittömän avoimuuden takaavaa lisenssiä käyttäen. Lisenssin on taattava myös artikkelin sisällön maksuton uudelleenjakaminen ja muokkaaminen. Edellytys tukee sekä tutkimustuotosten levittämistä ja jatkokäyttöä, että tutkijan oikeuksia tutkimustuotoksiin ja niissä esitettyihin tuloksiin. Lisenssin on taattava myös artikkelin sisällön maksuton uudelleenjakaminen ja muokkaaminen. Akatemia 8 edellyttää lähtökohtaisesti Creative Commons Attribution (CC BY) 4.0 lisenssin käyttöä, mutta sen käytöstä voi poiketa seuraavin poikkeuksin: [...]
- Suomen Akatemian tutkimushankkeiden ja tutkimusinfrastruktuurirahoituksen avulla tuotetut tutkimusaineistot tulee avata mahdollisimman pian tutkimustulosten julkaisemisen jälkeen. Akatemian rahoittamien hankkeiden vastuullisten johtajien tulee tallettaa ja avata hankkeidensa tutkimusaineistot oman tieteenalansa kannalta tärkeässä kansallisessa tai kansainvälisessä arkistossa tai tallennuspalvelussa.

4.6 Muut saajan erityisiin velvollisuuksiin liittyvät ehdot

Otsikon alle voidaan tarvittaessa lisätä muita valtionavustuksen saajan erityisiin velvollisuuksiin liittyviä ehtoja.

5 Valtionavustuksen käytön valvonta, maksatuksen keskeytys ja takaisinperintä

Otsikon alle kootaan esimerkiksi seuraavia ehtosisältöjä: valtionapuviranomaisen seuranta- ja valvontakäytännöt, tarkastusoikeudet, saajan velvollisuus avustaa tarkastuksessa, maksatuksen keskeytys sekä takaisinperintä ja korot.

5.1 Seuranta- ja valvontakäytännöt

Valtionavustuksen käytön valvonta on kokonaisuus, johon liittyvät esimerkiksi valtionavustuksen käytön ehdot, valtionavustuksen saajan tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuudet, käytön selvittämiselvöllisyys sekä mahdolliset valtionapuviranomaisen päättämät erilliset valvontatoimenpiteet, kuten tarkastus. Vakioehtoihin voidaan valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan ottaa myös valtionavustuksen käytön seuranta- ja valvontakäytäntöihin liittyviä ehtoja.

Seuranta- ja valvontakäytäntöihin liittyy myös esimerkiksi ohjausryhmän perustaminen hankkeelle. Ohjausryhmillä voi olla erilaisia rooleja ja kokoonpanoja, joissa myös valtionapuviranomaisen rooli voi vaihdella. Valtionavustuksiin liittyen olennaista on, että valtionapuviranomainen ei ole ”tilaajan” roolissa suhteessa valtionavustuksen saajaan, vaan kyse on enemmän valtionavustuksen käyttö- ja seurantatietojen hankkimisesta (valtionavustuslaki 15 §). Tyypillisesti ohjausryhmiä on esimerkiksi kehittämishankkeissa. Ohjausryhmän toimintaan liittyvät ehdot voivat olla myös yksittäisen valtionavustuspäätöksen erityisiä ehtoja.

Yhteydenpito valtionavustuksen saajiin voidaan toteuttaa myös esimerkiksi vuosikuulemisten kautta.

ESIMERKKITEKSTIT

- Yhteydenpito valtionapuviranomaisen ja valtionavustuksen saajan välillä valtionavustuksen käytön aikana. [kuvaus menettelyistä]
- Valtionavustuksen saajan velvollisuus seurantatietojen tuottamiseen (esimerkiksi tuloksia koskevat tiedot) avustetun toiminnan tai hankkeen aikana. [kuvaus menettelyistä]
- Ohjausryhmän perustaminen hankkeelle. [kuvaus menettelyistä]

5.2 Tarkastusoikeudet

Vakioehdoissa valtionavustuksen saajaa voidaan informoida valtionavustuslain tai mahdollisen valtionavustuskohtaisen erityislainsäädännön sekä muun lainsäädännön mukaisista viranomaisten tarkastusoikeuksista.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuslain 16.1 §:n mukaan valtionapuviranomaisella on oikeus suorittaa valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa tarpeellisia valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia.
- Valtionavustuslain 16.1 §:n mukaan, jos valtionavustus on myönnetty 7 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan hankkeeseen tai toimintaan, valtionapuviranomaisella on oikeus tarvittaessa tarkastaa valtionavustuspäätöksen mukaista toimintaa tai hanketta toteuttavan taloutta ja toimintaa.
- Valtionavustuslain 16.2 §:n mukaan valtionapuviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan suorittamaan 1 momentissa tarkoitettuja tarkastuksia. Tilintarkastajan tulee olla tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettu tilintarkastaja. Tilintarkastusyhteisön on nimettävä tarkastuksesta vastuullinen tilintarkastaja.
- Tarkastusmenettelyistä säädetään valtionavustuslain 17 §:ssä.
- Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeudesta säädetään valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 2 §:ssä.
- EU:n komission ja EU:n tilintarkastustuomioistuimen tarkastusoikeudet [kuvaus]

5.3 Saajan velvollisuus avustaa tarkastuksessa

Vakioehdoissa valtionavustuksen saajaa voidaan informoida valtionavustuslain tai muun lainsäädännön mukaisista velvollisuuksista avustaa tarkastuksessa.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuslain 17.1 §:n mukaan valtionavustuksen saajan on korvauksetta annettava tarkastusta suorittavalle virkamiehelle ja 16 §:n 2 momentissa tarkoitetulle tilintarkastajalle kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa.

5.4 Maksatuksen keskeytys

Vakioehdoissa valtionavustuksen saajaa voidaan informoida valtionavustuslain tai muun lainsäädännön mukaisista valtionapuviranomaisen velvollisuuksista tai harkinnanvaraisista mahdollisuuksista valtionavustuksen maksatuksen keskeytykseen.

ESIMERKKITEKSTIT

- Valtionavustuslain 19 §:n mukaan valtionapuviranomainen voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen keskeytettäväksi, jos: 1) on perusteltua aihetta epäillä, että valtionavustuksen saaja ei menettele 12 §:n 4 momentissa taikka 13 tai 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla; 2) ne perusteet, joilla valtionavustus on myönnetty, ovat olennaisesti muuttuneet; taikka 3) Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään maksamisen keskeyttämistä.

5.5 Takaisinperintä ja korot

Vakioehdoissa valtionavustuksen saajaa voidaan informoida valtionavustuslain tai mahdollisen erityislainsäädännön sekä muun lainsäädännön mukaisista valtionapuvi-

ranomaisen velvollisuuksista tai harkinnanvaraisista mahdollisuuksista valtionavustuksen takaisinperintään ja maksatuksen lopettamiseen. Samoin voidaan informoida takaisinperintään liittyvistä koroista.

ESIMERKKITEKSTIT

Valtionapuviranomaisen velvollisuus takaisinperintään

- Valtionapuviranomaisen velvollisuudesta valtionavustuksen takaisinperintään säädetään valtionavustuslain 21 §:ssä. Viranomaisella on velvollisuus takaisinperintään, jos valtionavustuksen saaja on:
 - 1) jättänyt palauttamatta sellaisen valtionavustuksen tai sen osan, joka 20 §:n mukaan on palautettava;
 - 2) käyttänyt valtionavustuksen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty;
 - 3) antanut valtionapuviranomaiselle väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan valtionavustuksen saantiin, määrään tai ehtoihin, taikka salannut sellaisen seikan; taikka 4) muutoin 1–3 kohtaan verrattavalla tavalla olennaisesti rikkonut valtionavustuksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja.

ESIMERKKITEKSTIT

Harkinnanvarainen takaisinperintä

- Valtioapuviranomaisen mahdollisuudesta harkinnanvaraiseen takaisinperintään ja maksatuksen lopettamisesta säädetään valtionavustuslain 22 §:ssä. Valtioapuviranomainen voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan takaisin perittäväksi, jos:
 - 1) valtionavustuksen saaja on menetellyt 12 §:n 4 momentin taikka 13 tai 14 §:n vastaisesti;
 - 2) valtionavustuksen saaja on kieltäytynyt antamasta 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua aineistoa tai avustamasta mainitussa momentissa tarkoitettulla tavalla tarkastuksessa;
 - 3) valtionavustuksen saaja on lopettanut valtionavustuksen kohteena olleen toiminnan, supistanut sitä olennaisesti tai luovuttanut sen toiselle;
 - 4) valtionavustuksen saaja on 13 §:n vastaisesti luovuttanut toiselle omistus- tai hallintaoikeuden omaisuuteen, joka on hankittu valtionavustuksella;
 - 5) valtionavustuksen saaja on 13 §:n vastaisesti pysyvästi muuttanut valtionavustuksen kohteena olleen omaisuuden käyttötarkoitusta;
 - 6) valtionavustuksen saaja on joutunut ulosottotoimenpiteen kohteeksi, selvitystilaan, konkurssiin taikka yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitetun saneerausmenettelyn tai yksityishenkilön velkajärjestelyistä annetussa laissa (57/1993) tarkoitetun velkajärjestelyn kohteeksi, jollei valtionavustuksen käyttötarkoituksesta muuta johdu; taikka
 - 7) valtionavustuksen saaja menettelee tosiasiallisesti tässä momentissa säädettyihin seikkoihin rinnastettavalla tavalla antamalla valtionavustuksen myöntämiseen, maksamiseen tai käyttämiseen liittyvälle seikalle muun kuin asian todellista luonnetta tai tarkoitusta vastaavan oikeudellisen muodon.

ESIMERKKITEKSTIT

Investointiavustuksen takaisinperintä

- Investointiavustusten takaisinperinnästä säädetään valtionavustuslain 23 §:ssä.
[Investointiavustuksen ehtoihin koko pykälä]

Korot

- Valtionavustuslain 24 §:n mukaan valtionavustuksen saajan on maksettava palautettavalle tai takaisin perittäväälle määrälle valtionavustuksen maksupäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.
- Valtionavustuslain 25 §:n mukaan, jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Kuittaus

- Valtionavustuslain 30 §:n mukaan palautettava tai takaisin perittävä määrä korkoineen voidaan periä siten, että se vähennetään samalle valtionavustuksen saajalle maksettavasta muusta saman valtionapuviranomaisen myöntämästä valtionavustuksesta.